

Verantwoordelijk team
Team Beleid Dienstverlening en Bedrijf

Nummer
00

Kenmerk
133383

Raad d.d.
31-03-2021

Paragraaf begroting
3

Portefeuillehouder
A.M.J. (Agnes) Schaap

Steller
S.P.T. (Sjoerd) van der Meer

Datum
29 januari 2021

Onderwerp
**Onderzoek toekomstscenario's en
bestuurskracht Gemeente Renkum**

Geadviseerd besluit

1. In te stemmen met de concept-opdrachtformulering voor het onderzoek naar toekomstscenario's en bestuurskracht.
2. In te stemmen met de thema's en aanpak voor het versterken van de bestuurscultuur van de Gemeente Renkum.

Toelichting op beslispunten

Aanleiding

Al enige jaren staat het voorzieningenniveau voor onze inwoners en medewerkers onder druk. De financiële situatie is nijpend en de perspectieven bieden wel risico's maar weinig verruiming van mogelijkheden.

Er zijn verschillende oorzaken die aan deze situatie ten grondslag liggen, waarvan het tekort aan Rijksbijdrage voor het bestaande takenpakket de belangrijkste lijkt te zijn. Hoewel er meer oorzaken en factoren zijn aan te wijzen, is niet onbetwist duidelijk in welke mate deze van invloed zijn, noch welke andere factoren van invloed zijn (geweest) op deze situatie of op de mogelijkheden deze te verbeteren.

In de afgelopen jaren hebben we bezuinigingsmaatregelen en inkomensverhoging ingezet om de financiële situatie te verbeteren. Dat heeft weliswaar geleid tot een voorlopig sluitende Meerjarenbegroting 2021-2024, maar daarbij is ondertussen behoorlijk ingeteerd op zowel het voorzieningenniveau in onze gemeente als onze reservepositie.

Het aantal risico's waarmee we te maken hebben neemt niet af en de omvang ervan neemt wel toe. Het lijkt daarmee evident dat zonder structurele wijziging de bestuurskracht en de financiële onafhankelijkheid van de gemeente afnemen en de dienstverlening aan onze inwoners verder daalt. Een daling die breed gedragen in raad en college als ongewenst en onacceptabel wordt ervaren. In de Meerjarenbegroting 2021-2024 hebben we dan ook de onderstaande passages opgenomen:

- We willen leren en verbeteren en varen scherp aan de wind. Ondanks dat organisatie, college en gemeenteraad al een intensief bezuinigingstraject in 2019 hebben doorlopen, blijven we kritisch op onze uitgaven en staan we open voor kansen om onze opbrengsten te optimaliseren. We zien voor de komende anderhalf jaar in de eerste plaats kansen in het beteugelen van de kosten in

het sociaal domein en het optimaliseren van de opbrengsten uit onder andere grondexploitatie. Zeker op de besparingen in het sociaal domein wordt al ingezet, maar we willen nog meer gebruik maken van externe inzichten en goede voorbeelden in andere gemeenten. Daarom spreken raad en college af dat op zo'n kort mogelijke termijn, het liefst nog in 2020, de hulp gevraagd wordt van de Provincie of van een partij die de Provincie aanbeveelt, om Renkum te adviseren in welke kansen er liggen met betrekking tot deze twee beleidsterreinen.

Gemeenteraad en college trekken hier gezamenlijk in op en verwerken de uitkomsten in de Voorjaarsnota in 2021. Bovendien bekijken we ieder jaar het financieel perspectief opnieuw en wegen we af of het mogelijk is om de belastingen voor inwoners te verlagen. Waarbij we ons realiseren dat we de komende jaren te maken hebben met een flink aantal risico's. We denken daarbij bijvoorbeeld aan de doordecentralisatie Beschermd wonen, de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, de Omgevingswet, bodemtaken, de herverdeling van het gemeentefonds en het al dan niet continueren van de extra rijksbijdrage voor de jeugdwet.

- We werken aan een duurzaam toekomstperspectief van de gemeente Renkum. Gezien de opgaven binnen het lokaal bestuur, de aanhoudende kwetsbare financiële situatie en de grote onzekerheid waarmee elk toekomstperspectief op dit moment gepaard gaat, maken we de afspraak enerzijds te investeren in onze bestuurscultuur en anderzijds samen met de Provincie te onderzoeken welke mogelijkheden en onmogelijkheden er zijn om de gemeente Renkum toekomstbestendig te organiseren. Dit onderzoek resulteert in scenario's die voor het einde van deze raadsperiode van input kunnen dienen voor een volgende raadsperiode.

Met dit voorstel willen we de Provincie Gelderland verzoeken om bij te dragen aan een onderzoek naar toekomstscenario's voor een toekomstbestendige Gemeente Renkum. Daarnaast willen we ook investeren in onze bestuurscultuur. Beide trajecten zijn onderstaand uiteengezet.

Onderzoek naar toekomstscenario's en bestuurskracht

Het doel van het traject is om toekomstscenario's in beeld te brengen voor onze gemeente, waarbij minimaal het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor de inwoners van onze gemeente langdurig kan worden gewaarborgd. Zowel met het oog op de opgaven die Renkum kent, als op bekende nieuwe wet- en regelgeving en de mate waarin ook daarna blijvend veranderkracht gewenst is om wendbaar te kunnen reageren op economische, maatschappelijke, organisatorische en politieke veranderingen.

Het onderzoek richt zich tenminste en specifiek afzonderlijk op: de kracht van de organisatie, de bestuurskracht en de financiële situatie en perspectieven en beantwoord daarbij de volgende drie vragen:

- Wat zijn de vereisten voor een toekomstbestendige organisatie en bestuur gezien de opgaven waar Renkum voor staat? Bij voorkeur wordt dit onderzocht op basis van goede voorbeelden van gemeenten met vergelijkbare parameters en opgaven.
- Wat zijn de noodzakelijke aanpassingen om aan deze vereisten te voldoen (wanneer we als zelfstandige gemeente verder willen) en wat zijn de consequenties daarvan voor inwoners, bestuur, en organisatie? Voor de hand liggende scenario's daarbij zijn: (varianten van) zelfstandig blijven, waaronder samenwerking op bedrijfsvoering, dienstverlening en/of uitvoeringstaken; ambtelijke fusie; herindeling; eventuele andere scenario's of varianten die worden voorgesteld door het bureau aan wie de opdracht wordt verstrekt.
- In hoeverre voldoen deze alternatieven aan de bovengenoemde vereisten en wat zijn dan de consequenties voor inwoners, bestuur en organisatie?

Het onderzoek dient rekening te houden met demografie, areaal, omgevingskenmerken etc. en weet dat te vergelijken met andere gemeenten waar nodig. Wat betreft scenario's waarin andere gemeenten een rol spelen, kennen deze een stevige onderbouwing van de argumenten en redeneringen (dus geen theorie maar feiten en cijfers).

Het eindrapport bestaat uit een analyse, beargumentering van de gekozen scenario's, uitkomsten van de scenario's, een advies en aanbevelingen. Het advies bevat zowel aanbevelingen voor

Onderwerp

Onderzoek toekomstscenario's en bestuurskracht Gemeente Renkum

Datum

29 januari 2021

Kenmerk

133383

Pagina

2 van 5

aanpassingen op de korte termijn als keuzes die na de verkiezingen gemaakt moeten worden. Verder wordt het eindrapport zowel in fysieke zin aangeboden als gepresenteerd aan u als raad en aan de bestuurlijke vertegenwoordiging van de Provincie.

In het voorstel in bijlage 1 zijn de condities/ randvoorwaarden en de organisatie van het traject beschreven.

Versterken van de Renkumse bestuurscultuur

In het najaar van 2020 is een gezamenlijk memo van de burgemeester, griffier en gemeentesecretaris met daarin de opdrachtformulering voor het versterken van de bestuurscultuur van de Gemeente Renkum (zie bijlage 2) opgesteld en besproken. In deze memo nodigt de driehoek de raad, college en ambtelijke organisatie uit om deel te nemen aan een traject gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de samenwerking van genoemde partijen. In dit traject zouden dan de volgende thema's aan de orde kunnen komen:

- Ophalen van verschillende beelden over de huidige en de door alle partijen gewenste samenwerking.
- Schetsen van de formele en informele rollen.
- Duidelijkheid over de rolname voor alle partijen.
- Duidelijke (rol)afspraken inclusief een vorm van aanspreken/ monitoring.
- Afspraken over informatievoorziening.
- Voorzien in borging en evaluatie door middel van het vastleggen van te toetsen en te controleren afspraken.

In het memo wordt voorgesteld om te zoeken naar een onafhankelijk procesbegeleider voor het traject. Deze procesbegeleider is ondertussen gevonden en het traject zal worden begeleid door H.J. Donderwinkel van Tien Advies.

Beoogd effect

Met het doorlopen van beide trajecten wordt beoogd om onze bestuurskracht te versterken en onze bestuurscultuur te verbeteren. Dit met als overkoepelend/ uiteindelijk doel het waarborgen van minimaal het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners.

Kader

Zoals genoemd, hebben we in de (vastgestelde) Meerjarenbegroting 2021-2024 passages opgenomen waarin we aangeven dat we aan de slag met beide trajecten.

Argumenten

Zoals genoemd onder *Beoogd effect*, hebben de twee in dit voorstel genoemde trajecten als overkoepelend/ uiteindelijk doel het waarborgen van minimaal het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners.

Vanwege de financiële situatie staat het voorzieningsniveau van onze gemeente onder druk. We willen daarom onderzoeken wat de vereisten zijn voor een toekomstbestendige organisatie en bestuur, en welke aanpassingen noodzakelijk zijn om aan deze vereisten te voldoen. Daarnaast hebben we ook het beeld dat de inhoudelijke samenwerking tussen raad, griffie, college en organisatie verbeterd kan worden en dat er meer vertrouwen nodig is. Een investering is daarom nodig in de samenwerking en samenwerkingscultuur van de verschillende partijen. Beide genoemde trajecten zijn nodig om (duurzaam) meerwaarde te creëren voor de Renkumse samenleving.

Kanttekeningen

Onderwerp

Onderzoek toekomstscenario's en bestuurskracht Gemeente Renkum

Datum

29 januari 2021

Kenmerk

133383

Pagina

3 van 5

De belangrijkste kanttekening is dat voor beide trajecten budget benodigd is. Het is echter de verwachting dat 50-80 procent wordt bekostigt door de Provincie Gelderland.

Draagvlak

Beide trajecten hebben tot doel het waarborgen van minimaal het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners. Daarmee zou er draagvlak moeten zijn voor het doorlopen van de trajecten.

Aanpak/Uitvoering

Nadat uw raad heeft ingestemd, worden de betrokken adviesbureaus gevraagd om voorstellen te doen voor de definitieve opdrachtformulering en de uitvoering van de (onderzoeks)opdracht. Dan wordt ook meer duidelijk wat de te verwachten doorlooptijd zal zijn voor beide trajecten. Daarnaast wordt een subsidieverzoek gedaan bij de Provincie Gelderland in het kader van een maatwerktraject Vitaal Openbaar Bestuur, zie ook onder Financiële consequenties. De opdrachtgever voor beide trajecten wordt het college. De raad wordt geïnformeerd over de uitvoering van de onderzoeksopdracht.

Communicatie

We maken met uw raad nadere afspraken hoe (en wanneer) we gaan communiceren over beide trajecten.

Financiële consequenties

Het is de verwachting dat het onderzoek naar de toekomstscenario's en bestuurskracht ca. €60.000 gaat kosten. De kosten voor het traject voor het versterken van de bestuurscultuur worden geraamd op €30.000. Op basis van ambtelijk vooroverleg met de Provincie over beide opdrachten (zie bijlage 1), is het de verwachting dat de Provincie op basis van een subsidie voor een maatwerktraject Vitaal Openbaar Bestuur 50-80 procent van de kosten voor beide trajecten zal subsidiëren. Het gemeentelijk aandeel in de kosten wordt meegenomen in de Voorjaarsnota 2021.

Juridische consequenties

De afspraken die in het kader van het traject voor het versterken van de bestuurscultuur worden gemaakt kunnen mogelijk leiden tot het aanpassen van huidige of opstellen van nieuwe protocollen, reglementen of verordeningen.

WMO-aspecten

Niet van toepassing.

Gezondheid

Niet van toepassing.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Onderwerp

Onderzoek toekomstscenario's en bestuurskracht Gemeente Renkum

Datum

29 januari 2021

Kenmerk

133383

Pagina

4 van 5

Effect op vermindering regeldruk

Geen.

Alternatieven

Het onderzoek naar toekomstscenario's en bestuurskracht, en de opdrachtformulering voor het versterken van de bestuurscultuur van de Gemeente Renkum niet of op een andere wijze uitvoeren.

Bijlagen

1. Voorstel toekomstscenario's Gemeente Renkum
2. Memo Versterken politiek-bestuurlijk-ambtelijke samenwerking (24 september 2020)

Onderwerp

Onderzoek toekomstscenario's en bestuurskracht Gemeente Renkum

Datum

29 januari 2021

Kenmerk

133383

Pagina

5 van 5